

การศึกษาวิจัยการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ในพื้นที่หมู่บ้าน พัฒนาเพื่อความมั่นคงและหมู่บ้านยามชายแดน จังหวัดเชียงใหม่

ศรียรรณ ทาวงศ์มา

พัฒนา สมานธิ

ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรม ความรู้ ทักษะ การจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน และชุมชน การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง สร้างความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนและชุมชน ศึกษาและพัฒนารูปแบบ นวัตกรรม การจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนและชุมชนที่เหมาะสมสำหรับชุมชนบนพื้นที่สูง และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนและชุมชน การศึกษาวิจัยเป็นรูปแบบของการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการขยายผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ประกอบด้วย ประชาชนบ้านนามน ภาคีเครือข่ายภาครัฐ ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 120 คน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมกับในการจัดการขยะมูลฝอยบ้านนามน คือ การสร้างกระบวนการคิดโดยใช้การเสริมสร้างพลังชุมชนให้ชุมชนและภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันคิดหาวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง และการมีกิจกรรมสนับสนุน ซึ่งกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการจัดการขยะทั้งในครัวเรือนและชุมชน คือ การส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือน การสนับสนุนให้มีการนำขยะอินทรีย์ไปทำเป็นปุ๋ยหมักและน้ำหมัก การจัดทำธนาคารขยะรีไซเคิล การพัฒนาความรู้โดยเฉพาะในแกนนำชุมชนที่เป็นเยาวชน การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้าน การกำหนดกฎ/ระเบียบการจัดการขยะมูลฝอย การประกวดแข่งขัน และการผลักดันสนับสนุนอย่างต่อเนื่องของพี่เลี้ยงชุมชน การประชาสัมพันธ์กระตุ้นอย่างต่อเนื่องและการเป็นต้นแบบของตัวผู้นำชุมชนเอง จะทำให้การจัดการขยะมูลฝอยสามารถดำเนินการได้ดีและได้รับความร่วมมือจากตัวของชุมชน ผลจากการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมส่งผลให้ปริมาณขยะที่ต้องมีการกำจัดจาก 596 ตัน/เดือน คงเหลือปริมาณขยะที่อบต.ต้องจัดเก็บ และนำไปกำจัดเพียง 275 กิโลกรัม/ต่อเดือน หรือ 2.75 ตัน /เดือน การประเมินผลเชิงคุณภาพ พบว่า การส่งเสริมให้มีธนาคารขยะรีไซเคิลและการรวมกลุ่มของชุมชน และการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการขยะของชุมชน ก่อให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ส่วนข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับพื้นที่ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทและนำกฎหมาย พรบ.ที่เกี่ยวข้องบังคับใช้อย่างแท้จริง และต้องมีการติดตามการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การจัดการขยะมูลฝอย, ชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง, การมีส่วนร่วม, หมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงและหมู่บ้านยามชายแดน